

การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4*
THE ACADEMIC ADMINISTRATION IN THE DIGITAL ERA ACCORDING TO
THE FOUR BHAVANA DHAMMAS OF EDUCATIONAL INSTITUTION
ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF UDON THANI
PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 4

รัตติยา จันทร์สว่าง¹, พระครูปริยัติคุณรังสี², ประสงค์ หัสรินทร์³
Rattiya Chansawang¹, Phrakhru Pariyattikhunrangsī², Prasong Hassarin³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์^{1,2,3}
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Loei Buddhist College^{1,2,3}
Email : Pang9277@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 291 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ 2. การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ศีลภาวา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และ 3. แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนงานวิชาการ ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของผู้เรียน พัฒนาบุคลิกภาพของบุคลากร เตรียมลักษณะทางกายภาวาในการเรียนรู้ ผู้เรียน ส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับหลักศีลภาวา สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในกิจกรรมภายในโรงเรียน ให้ครูผู้สอนประพฤติปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการสอน ให้ความสำคัญของหลักจิตตภาวา ปลุกฝังนักเรียนให้มีจิตใจที่ดี รู้จักเคารพผู้ใหญ่ และมีภาวะความเป็นผู้นำ สอดแทรกหลักจิตตภาวากับสาระพระพุทธศาสนา ส่งเสริมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปัญญาภาวา พัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ทันสมัย และแก้ไขปัญหาและพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การบริหาร; การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล; หลักภาวา 4

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the condition of academic administration in the digital age of educational institution administrators, 2) to study academic administration in the digital age according to the Four Bhavana Dhamma of educational institution administrators and 3) to propose guidelines for academic administration in the digital age according to the Four Bhavana Dhamma of the educational institution administrators. The sample used in the research was 291 participants. The instruments used for collecting data were rating scale questionnaire with 5 levels and Interview form. Statistics used for data analysis were: frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research results were as follows: 1. The overall academic administration in the digital age of educational institution administrators was statistically rated at a high level. The highest mean value was seen in the aspect of promotion of academic atmosphere, 2. The overall academic administration in the digital age according to the Four Bhavana Dhamma of educational institution administrators was statistically rated at a high level. The aspect with the highest mean value was seen in the aspect of Sila-Bhavana and 3. The guidelines for academic administration in the digital age according to the Four Bhavana Dhamma of the educational institution administrators were that the educational institution administrators should use technology as part of academic planning, should promote physical development of learners and personality development of personnel, prepare the characteristics of Kaya-Bhavana in learning of the learners, promote the concept of Sila-Bhavana, insert morality and ethics in school activities, ask teachers to behave as good examples in terms of teaching, give importance to Citta-Bhavana in instilling in students a good heart, knowing respect for adults and having leadership, insert the principles of Citta-Bhavana with Buddhism content, promote learning activities according to the principles of Panna-Bhavana, develop oneself to keep pace with various up to date changing situations to solve problems and to develop academic work for efficiency.

Keywords : The Administration; The Academic Administration In The Digital Era; Four Bhavana

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นได้ส่งผลต่อบริบทของโลกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต เทคโนโลยีต่างๆ อาทิ ระบบประมวลผลที่ฉลาดขึ้นและมีความเป็นอัตโนมัติ ปริมาณข้อมูลในฐานข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และสามารถนำไปวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจ

เกิดขึ้นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือขนาดเล็กซึ่งสามารถพกพาและเคลื่อนที่ไปทุกหนแห่งได้ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในแทบทุกมิติ (สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), 2560)

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สังคม สิ่งแวดล้อม และ การใช้เทคโนโลยีส่งผ่านข้อมูล และ เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็ว ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการวางแผนการจัดการศึกษาในปัจจุบันเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ และ ทักษะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับโลกอนาคต การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เท่าทันของการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทั้งระบบการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศเท่าทันโลกแห่งอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

ผู้นำในยุคดิจิทัลจะต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อเปลี่ยนถ่ายองค์กรไปสู่ยุคดิจิทัลที่หมายถึง การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในพัฒนากระบวนการต่างๆ เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวเข้ากับการแข่งขันได้มากขึ้น ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่เพียงการทำงานที่สามารถทำงานได้สะดวกมากขึ้น แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ การทำงานของทั้งองค์กร ดังนั้นผู้นำจะต้องเข้าใจทิศทางการเปลี่ยนแปลง และทำให้องค์กรพร้อมที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่ รวมทั้งต้องตระหนักและรู้เท่าทันเทคโนโลยี ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงของทุกองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ขอบข่ายของเนื้อหา และหลักการบริหารงานวิชาการ รวมไปถึงจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์ จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อจะได้วางแผนได้ถูกต้อง มีการจัดการบริหารที่ดีโดยมีเทคนิควิธีการที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพได้ การบริหารงานด้านวิชาการเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าเป็นไปอย่างมีคุณภาพได้ตามเป้าหมาย และความคาดหวังของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องถือเอางานวิชาการมาเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของสถานศึกษา คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุดการเป็นผู้นำทางด้านวิชาการโดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครูและประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกัน หรือเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (พระอนันต์ ธมมวิริโย (นามทอง), 2564)

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้อธิบายเรื่อง พุทธภาวนา ไว้ว่า ภาวนา 4 หมายถึง การเจริญ, การทำให้เป็นให้มีขึ้น, การฝึกอบรม, การพัฒนา ได้แก่ 1) กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกายให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง 5 ด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงามให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) ศิลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีลให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน 3) จิตตะภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา ขยันหมั่นเพียร อุตุน มีสมาธิและสดชื่นเบิกบานเป็นสุขผ่องใส 4) ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะสามารถทำจิตใจให้เป็น

อิสระทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2538)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เป็นหน่วยงานการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการจัดการบริหาร การศึกษาในจังหวัดอุดรธานี มีโรงเรียนจำนวน 143 โรงเรียน จากรายงานผลการนิเทศติดตามการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มีปัญหา ในด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนของครูไม่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ไม่มีสื่อนวัตกรรมที่เหมาะสม ขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยี ขาดทักษะต่างๆ เช่น ทักษะใน ศตวรรษที่ 21 และยุคดิจิทัล นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนขาดความพร้อม ครูสอนไม่ครบชั้น ทำให้สอนไม่ครบเนื้อหา ตามมาตรฐานของหลักสูตรส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำกว่าเป้าหมาย และในการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีมีความสำคัญแต่กลับพบว่า สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษายังประสบกับปัญหาที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4, 2565)

จากที่มาและความสำคัญข้างต้นของ พบว่า การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักสำคัญ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องบริหารงานตามขอบข่ายงานวิชาการทุกด้านให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการที่ดีมีคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการ บริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะ 4 และแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 อันจะนำไปสู่การปรับปรุงการบริหาร การศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
- 2.2 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
- 2.3 เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

3.2 ได้ทราบผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

3.3 ได้ทราบผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

4.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Methods Research) ทำการวิจัยผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นจำนวน (ตัวเลข) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยทำข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพมาสังเคราะห์ โดยอุปนัยวิธี และวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2565 มีจำนวน 143 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร จำนวน 115 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,139 คน รวมจำนวน 1,254 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 291 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน และครูผู้สอน จำนวน 264 คน กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครู จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 รวมทั้งสิ้น 5 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 3 ตอน และแบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 2 ตอน

4.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.4.1 การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าความสอดคล้อง (IOC) และปรับปรุงแก้ไข นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลอง จำนวน 30 คนกับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากร เพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากร

4.4.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎี 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ จากแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2554) ร่างข้อคำถามที่จะสัมภาษณ์ ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ด้านความเที่ยงตรงด้วยตนเองและผู้เชี่ยวชาญ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข ทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง หรือกลุ่มที่จะนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริงและนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น และปรับปรุงแก้ไข พิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับจริง แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ทำวิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.5.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

4.5.2 ส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

4.5.3 ส่งแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 291 ฉบับ พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์/กลุ่มตัวอย่างพร้อมแบบสอบถาม

4.5.4 เก็บรวบรวมข้อมูลคืนมาได้ครบทั้ง 291 ฉบับ

4.5.5 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครู จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 รวมทั้งสิ้น 5 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน ด้วยตัวเอง

4.5.6 ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ตามโปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทต่อไป

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

4.6.2 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนตามมาตรฐานทั้งโดยภาพรวมหลายด้านและหลายข้อและนำมาเปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

4.6.3 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎี 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนตามมาตรฐานทั้งโดยภาพรวมหลายด้านและหลายข้อและนำมาเปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

4.6.4 วิเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎี 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยการหาค่าความถี่และร้อยละโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

4.6.5 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In –Depth interview) และจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

4.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.7.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ค่าความเที่ยงตรง (IOC: Index of Consistency) หาค่าความเชื่อมั่น (Alpha - Coefficient)

4.7.2 สถิติพื้นฐาน หาค่าความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

4.7.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติทดสอบ t-test แบบ Independent Samples

5. ผลการวิจัย

5.1 การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกเป็น รายด้านและภาพรวม

การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	4.48	0.63	มาก	2
2. ด้านการบริหารจัดการ	4.41	0.51	มาก	4
3. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.48	0.52	มาก	1
4. ด้านการนิเทศ	4.43	0.53	มาก	3
รวม	4.45	0.48	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 รองลงมา คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 และด้านการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51

5.2 การวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกเป็นรายด้านและภาพรวม

การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. กายภาวะนา	4.44	0.55	มาก	2
2. ศิลภาวะนา	4.44	0.32	มาก	1
3. จิตภาวะนา	4.43	0.53	มาก	3
4. ปัญญาภาวะนา	4.38	0.55	มาก	4
รวม	4.42	0.52	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ศิลภาวะนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 รองลงมา กายภาวะนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 และจิตภาวะนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปัญญาภาวะนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

5.3.1 ด้านกายภาวะนา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนงานวิชาการ ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของผู้เรียน พัฒนาบุคลิกภาพของบุคลากร จัดทำระบบจัดการฐานข้อมูลของผู้เรียน ส่งเสริมการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเตรียมลักษณะทางกายภาวะนาในการเรียนรู้ผู้เรียน

5.3.2 ด้านศิลปภาวะนา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับระเบียบวินัย สอดแทรกคุณธรรมคุณธรรมและจริยธรรมในกิจกรรมภายในโรงเรียน ให้ครูผู้สอนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการสอน และต้องมีศีลธรรมอันดีงาม วางตัวเป็นกลางในการปฏิบัติ

5.3.3 ด้านจิตภาวะนา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญของหลักจิตตภาวะนา เตรียมพร้อมการฝึกจิตฝึกใจ กำหนดเลือกสาระการเรียนรู้มีประโยชน์แก่ผู้เรียน ปลุกฝั่งนักเรียนให้มีจิตใจที่ดี รู้จักเคารพผู้ใหญ่ และมีภาวะความเป็นผู้นำ สอดแทรกการฝึกจิตฝึกใจกับสาระพระพุทธศาสนา และมีจิตใจที่ดี มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมและผู้ได้บังคับบัญชา

5.3.4 ด้านปัญญาภาวณา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามการพัฒนาปัญญา พัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ทันสมัย แก้ไข ปัญหาและพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ บริหารงานวิชาการอย่างถูกต้อง ส่งเสริมการวัดและ ประเมินผล หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาปัญญา

6. อภิปรายผลการวิจัย

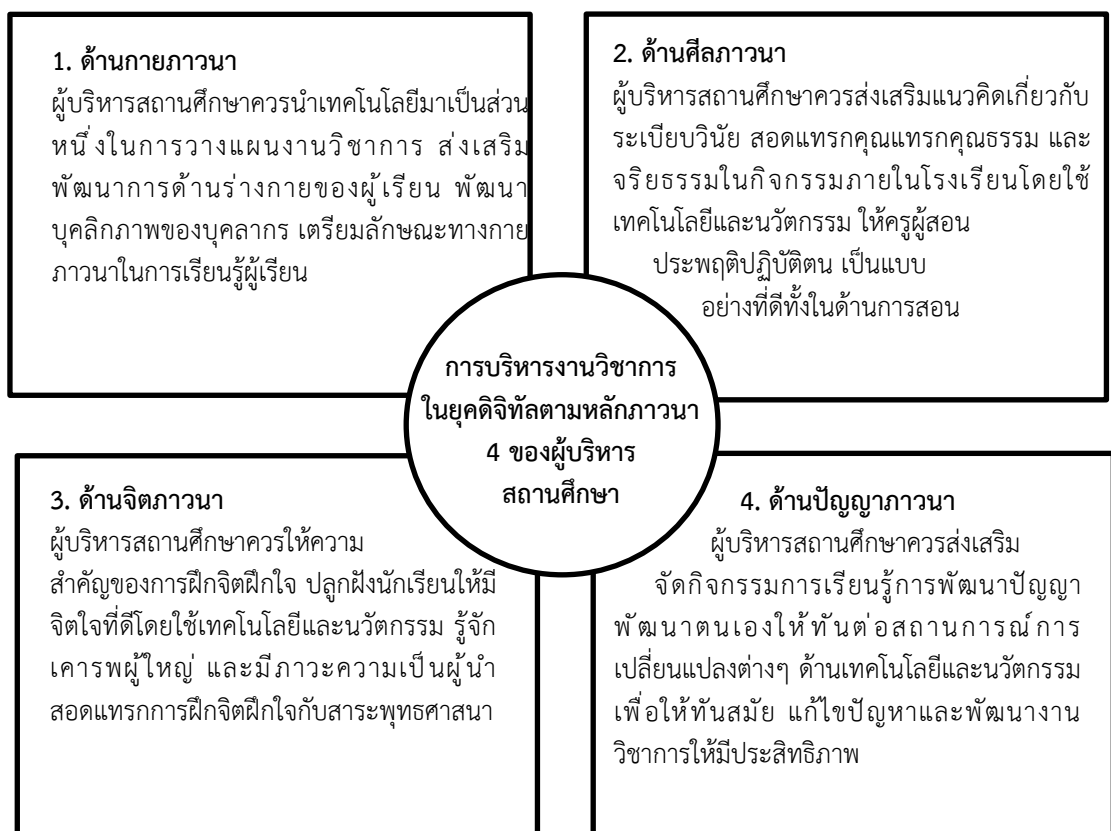
6.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ได้ให้ความสำคัญในการ เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการในโรงเรียน โดยส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการ เรียนการสอน กำหนดวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ในการสร้างพื้นที่การเรียนรู้และปรับสภาพแวดล้อม ของสถานศึกษาทั้งหมด โดยการจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม และจัดแหล่งเรียนรู้ใน สถานศึกษาโดยใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่กระตุ้นหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ ผู้เรียนอยากเรียนรู้และลงมือค้นหาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอนันต์ ธมมวิริโย (นามทอง) (2564) ได้ทำการศึกษการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

6.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวณา 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวณา 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ศีลภาวณา ทั้งนี้เนื่องจากสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ได้ส่งเสริมให้มีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษา โดยนำ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการสร้างระบบฐานข้อมูล เพื่อส่งเสริมความประพฤติของ ผู้เรียนให้เป็นคนดีและมีระเบียบวินัย การวางแผนงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความประพฤติ ของผู้เรียนให้เป็นคนดีและมีระเบียบวินัยให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการดำเนินการ นิเทศงานวิชาการจากการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความประพฤติของผู้เรียนให้เป็นคนดีและมีระเบียบวินัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธานี จันทิโก (กลมนอก) (2560) ได้ทำการศึกษการพัฒนาตนเองตามหลัก ภาวณา 4 ของเยาวชนตำบลตาขันอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า เยาวชน ตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ตนเองตามหลักภาวณา 4 ภาพรวม มีระดับ การพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก

6.3 แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวณา 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนงานวิชาการ ส่งเสริมพัฒนาการด้าน

ร่างกายของผู้เรียน พัฒนาบุคลิกภาพของบุคลากร เตรียมลักษณะทางกายภาพในการเรียนรู้ผู้เรียน ส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับหลักศัลยกรรม สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในกิจกรรมภายในโรงเรียน ให้ครูผู้สอนประพฤติปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการสอน ให้ความสำคัญของหลักจิตตภาวนา ปลุกฝังนักเรียนให้มีจิตใจที่ดี รู้จักเคารพผู้ใหญ่ และมีภาวะความเป็นผู้นำ สอดแทรกหลักจิตตภาวนากับสาระพระพุทธศาสนา ส่งเสริมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปัญญาภาวนา พัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ทันสมัย และแก้ไขปัญหาและพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอนันต์ ธรรมวิริโย (นามทอง) (2564) ได้ทำการศึกษการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า 1) ควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) ควรจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ (Active Learning) 3) ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้อัจฉริยะ 3) ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือสำหรับการพัฒนาคุณภาพภายในโรงเรียน

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานภาครัฐและสถานศึกษา ควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่นยิ่งๆ ขึ้นไป

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ดังนั้นควรดำเนินการดังนี้

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการในโรงเรียน โดยส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการในโรงเรียน โดยใช้เทคโนโลยี เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น

8.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางวิชาการ และนวัตกรรม อย่างมีอาชีพให้กับผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่างๆ

8.2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ในการสร้างพื้นที่การเรียนรู้และปรับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาทั้งหมด โดยการจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม

8.2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่กระตุ้นหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้และลงมือค้นหาความรู้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกับการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

8.3.2 ควรวิจัย เรื่อง ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

8.3.3 ควรวิจัยเรื่อง รูปแบบในการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษา ตามแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

9. บรรณานุกรม

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธานี จันทิโก (กลมนอก). (2560). **การพัฒนาตนเองตามหลักภาวะนา 4 ของเยาวชนตำบลตา
ชั้น อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- พระอนันต์ ธมมวิริโย (นามทอง). (2564). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. **Modern Learning
Development Center**. 6(1). 263-267.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2565**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2560). **แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศ
ไทย พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **พลิกโฉมการเรียนรู้ก้าวสู่ยุคดิจิทัล
กระทรวงศึกษาธิการ 128 ปี**. กรุงเทพฯ : บริษัทเซ็นจูรี.